

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

17 Vtrùm fur & quiuis alius malæ fidei possessor, fructus perceptos, & eos
qui percipi poterant, teneatur restituere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

cum rei alienae venditae. Ac fur pretij non tenetur restituere rem emptam, sed satisfacit restituendo pretium acceptum: ergo fur rei non tenetur restituere pretium rei venditae, sed satisfacit restituendo rem venditam, vel similem parisi bonitatis.

Dices, Cum pretium frumenti decreuit, non censetur frumentum parisi bonitatis: ac proinde non satisfaciet ad aequalitatem. Sed hoc est contra communem modum loquendi. Nemo enim dixerit, frumentum esse melius quia carius, aut deterius quia minus carum. Deinde si non est parisi bonitatis quando est minoris pretij; ergo si cum modius frumenti valebat 5 aureis dedisti mihi mutuum vnum modium, concessio termino vsque ad messem, non satisfaciam reddendo tantumdem in messe, si tunc minoris valet; quod est absurdum. Tertio, Bonitas aestimationis est tibi nullius pretij, si non statueras vendere, & occasio vendendi iam est elapsa. Nec refert, quod hac ratione homo commodum perciperet ex dilatione restitutionis; quia id per accidens est. Sicut enim accipit commodum quando pretium decreuit, & talis res facilius haberi potest: ita potest incurere incommodum, si pretium crescat, & res illa difficilius sit obtentu. Adde, semper accipere incommodum spiritale incomparabiliter maius.

108 *Si dominus erat venditurus.* Dico Quinto, Si dominus rem erat venditurus in optimo statu, vel summa aestimatione, tenetur fur praeter rem ipsam, restituere aestimationem illius incrementi, vel pretium rei quo dominus eam vendidisset, etiam si ipse inde commodum non perceperit. In hoc casu vera est sententia Nauarri. Ratio est; quia tunc est verè causa huius damni per suam inquam detentionem, impediendo ne dominus inde lucrum faceret, quod alioquin facturus erat.

Nec refert, utrum res casu an culpa furis perierit, deterioreve facta sit; quia mora tua est damni causa. Idem dicendum, si res intrinsecè melior effecta apud furem, deinde facta est deterior, vel perit; quae si suo tempore reddita fuisset, id incommodi apud dominum non accepisset. quo casu etiam vera est Nauarri sententia; nam totum hoc incrementum erat domini, ac proinde illi restituendum. Si ergo non restituit, est in mora; & consequenter tenetur etiam in casu fortuito.

109 Dico Sexto, Si incertum sit quo pretio aut in quo statu dominus eam erat venditurus, restitutio facienda secundum optimam statum & summam aestimationem, quam interea habuit. Ita passim DD. Ratio est; quia in eo statu vendi poterat, & in dubio melior est conditio innocentis, in eiusque fauorem inclinandum.

Dices, Non constat, an verè damnum illud optimi status intulerim; ergo non teneor: nemo enim tenetur plus restituere, quam constet abstulisse.

108 *Aestimanda incertitudo.* Ob hoc argumentum, verius videtur, in rigore non debere restitui secundum optimum statum in foro conscientiae; sed posse detrahi aestimationem illius incerti. cur enim tantum teneatur restituere, quando est incertum, quantum dum est certum: illud enim esse incertum, minuit aestimationem damni. Inclinandum autem in fauorem innocentis in foro externo, vbi nocens est puniendus, & quando non suppetit melior ratio constituendae aequalitatis.

D V B I T A T I O X V I I .

Utrum fur & quiuvis alius mala fidei possessor, fructus perceptos, & eos qui percipi poterant, teneatur restituere.

Notandum est, Eum, qui detinet rem alienam, detinere vel bona fide; (vt si putet esse suam, vel legitimè concessam) & hic dicitur possessor bona fidei, de quo infra agendum. vel mala fide; (vt si sciat vel putet, se non legitimè detinere) hic dicitur possessor mala fidei, qualis est fur, raptor.

Notandum Secundo, Fructus esse duplices; quidam sunt fructus rei, qui nimirum ab ipsa re proueniunt, quamuis intercedat humana industria; vt sunt fructus agrorum, arborum, aedium, & earum rerum quae habent vltim locabilem. pretium enim locationis est fructus earum, quem mediante vsu sui, qui pretio est aestimabilis, pariunt. Alij sunt fructus industriae, vt quæstus, qui percipitur negotiatione, vt emendo vili, vendendo carè, ratione temporis vel loci. Nudum autem rei pretium non censetur fructus rei, sed succedit in locum rei, tamquam altera res. Item quæstus, qui ex vsu artificioso alieni instrumenti; vt si alieno penicillo, vel coloribus alienis pingas.

Nunc sit Prima Propositio, Possessor mala fidei tenetur restituere non solum rem alienam, sed etiam fructus ex ea perceptos: nempe fructus rei, non autem nuda industria. est communis sententia DD. Ratio est, quia fructus rei hoc ipso quo producantur, cedunt in dominium eius qui est dominus rei. §. Is verò. Instit. de rerum diuisione: ergo non minus sunt restituendi, quam res ipsa. deducenda tamen sunt expensae, quas dominus facere debuisset ad illos percipiendos: vt si fur agrum coluit alterius; si equum furtiuum aluit, quod non solum intellige de impensis necessariis, sed etiam vtilibus, quibus res effecta est melior & fructuosior. Item de opera & labore non solum conductitio, sed etiam quem fur per se praestitit, horum omnium aestimatio detrahi potest, si dominus tantumdem impendere debuisset. Secus si ipsemet sine impensis, vel certè minoribus, aequè multum erat praestiturus.

Dices, Si expensae possunt deduci, id fiet ratione damni, quod fur incurrit, rem alienam curando; atqui dominus non tenetur illud damnum aestimare, sed fur sibi impuet quod fecit: ergo.

Resp. Non praecise ratione damni furis, expensae deducuntur, sed quia rem alterius suo sumptu vel labore meliorem reddidit, quod dominus sine pari sumptu non fecisset.

De impensis in ea quae solum ad ornamentum & voluptatem pertinent, distinguendum est. Si enim dominus illud ornamentum velit retinere, debent deduci; si nolit, non debent. poterit tamen tunc iniquus possessor illud auferre, vt si horologium aedibus affixit. Si nequeat auferri, res arbitrio prudentis transigenda. Dixi, fructus rei, non autem nuda industria; quia fructus nuda industriae non sunt restituendi: vt si aliena pecunia es negotiatus, non teneris lucrum dare; sed dumtaxat summam surreptam, compensato simul

110
Fructus
reales &
industriae.

111
Restituit
fructus
reales.

112
Expensae
detrahenda.

113

simul damno emergente, si quod ratione inopia pecunia interuenient: si alienum frumentum vendidisti, sufficit restituere frumentum eiusdem pretij, nisi dominus illud carius interim erat venditurus.

114
Torques
locatus.

Ex his sequitur Primò, Eum qui torquem aureum furto surreptum aliquoties pretio locauit, teneri non solum ad restitutionem torquis, sed etiam pretij locationis, quamuis dominus eum locare non consueuerit, quod est contra Nauarrum c. 17. n. 25. Ratio est; quia illud lucrum non est fructus industriæ, sed pretium locationis, seu usus; qui usus est instar fructus rei, ac proinde eius utilitas est domini. Idem dicendum de equis & mulis surreptis & elocatis, quamuis dominus elocare non sit solitus. Nauarii tamen sententia locum habet, quando dominus est vir diues, qui tale pretium non putaretur uelle.

115
Ager steri-
lis excul-
tus.

Sequitur Secundò, Eum, qui agrum sterilem sibi oppignoratum, quem dominus coli non curabat, excoluit, & aliquos inde fructus percepit, teneri ad illorum fructuum restitutionem, contra Sotum lib. 6. qu. 1. art. 2. ut rectè docet Nauarrus cap. 17. n. 117. deducenda tamen sumptuum, laboris & industriæ estimatio.

116
Fructus
percepti
diligentiâ
domini.

Dico Secundò, Non solum fructus perceptos, sed etiam non perceptos, quos tamen dominus singulari sua diligentia percepisset, tenetur sarcire. Ratio est; quia sua detentione iniqua, est causa illius lucri cessantis. Vbi notandum, perinde esse verum illi fructus percipiendi fuerint ex re, mediante industria domini, (ut ex agro per diligentissimam culturam) an ex nuda industria, ut ex peritia negotiationis & contractu: tenetur enim malæ fidei possessor omne lucrum cessans & damnum emergens, quod dominus ratione iniquæ detentionis patitur, reponere. nam huius totius censetur causa iniusta.

Petes, Quid si fur rem meliorem fecit, sed postea sua negligentia exiguos fructus percepit, quam si dominus cum illo incremento recepisset, longè plus fructuum collegisset, tamen apud ipsum res illud augmentum habitura non fuisset.

117
Si dominus
erat perce-
pturus fru-
ctus, rem
tamen non
effecturus
melio-
rem.

Resp. Quidam tenent, furem tunc non teneri de excessu illo fructuum, quos dominus percepisset. ita Couarr. lib. 1. variar. c. 8. n. 4. Ratio est, quia in his non intulit domino damnum: nam si illa res apud dominum mansisset, non fuisset melior reddita, ac proinde nec dominus illos fructus percepturus erat. Hæc sententia est probabilis, quia nititur quadam æquitate. Tamen contrarium videtur verius; quia rei melioratio eo ipso quo est, domini est, & iniquè à fure detinetur, ex qua detentione lucrum domino cessat. Confirmatur; quia fur non restituendo illud melioramentum, est in mora; ac proinde tenetur de casu fortuito, & de omni damno, quod ex detentione sequitur; quod aliàs, si suo tempore restituisset, non erat secuturum, quamuis enim non sit causa damni prima acceptione, est tamen causa damni detentione rei, postquam facta est melior; quod Couarruias non videtur aduertisse.

118
Si fur sin-
gulari in-
dustria
percepit.

Dico Tertio, Tenetur etiam restituere fructus rei, quos ipse sua singulari industria percepit, deductis tamen expensis, quamuis dominus eos percepturus non fuisset. Probatur; Omnes fructus rei cedunt in dominium eius, cuius est ipsa res, eo

ipso quo extant, ut patet Institut. de rerum diuisione. §. Si Titius, & duobus sequentibus, ubi dicitur, *Plantas, que terra coaluerint, & frumenta, que sata sunt, solo cedere*, ergo si fructus extent, vel iniquus detentor sit factus ex illis locupletior, domino sunt restituendi.

Sed difficultas est, Si neque extent, neque illis fur factus sit locupletior, eò quod consumpserit cum socijs, an sint restituendi, quando dominus eos non fuisset percepturus. Quidam tenent, in hoc euentu non esse restituendos, Primò, Quia fur nec tenuit causa rei acceptæ, cum non extet; neque causa iniquæ acceptionis, quia iniqua acceptio rei alienæ non obligat ad restitutionem, nisi quatenus efficaciter intulit damnum; atqui hic verè non intulit damnum secundum estimationem moralem; quia etiam si rem alterius non accepisset vel detinisset, dominus non ideo esset locupletior; ponimus enim, rem ei futuram infrugiferam, vel certè minùs frugiferam. Secundò, Quia quando res apud dominum non erat fructificatura, & industria alterius effectum est ut fructificaret, adscribendum videtur industriæ, non rei: ergo. Ita Couarr. ad reg. Peccatum p. 2. §. 6. num. 4. & Ioannes Medina q. 6. de restit. & Silu. v. Restit. 3. n. 9. in principio. Petrus Nauarra l. 4. c. 1. num. 44. Hæc sententia est probabilis; nititur enim quadam æquitate. & iuxta eam posset etiam defendi, quod Nauarrus docet de torque & equo furto elocato, si à domino elocari non solent, ut colligitur ex Siluestro.

Contrarium tamen in rigore est verius. Ratio est; quia fructus hoc ipso quo extant, quomodo cumque proueniant, (etiam si casu vel sponte) domino cedunt, ut patet ex Iure citato: ergo statim debent domino restitui, cum sint in specie debiti, ergo eos consumere, est domino verum damnum inferre; est enim consumere rem ipsius; quæ si suo tempore reddita fuisset, apud dominum non perisset. Item cum debeant restitui statim, si fur eos tunc non restituit, est in mora; ac proinde etiam si fortuito pereant, tenebitur ad restitutionem. Si tamen pereant fortuito, vel etiam culpa leui, priusquam commodè possent restitui, non tenebitur; quia non censetur fuisse in mora. et si enim rem iniquè detinuit, non tamen fructus.

Hinc patet solutio rationis prioris, contrariæ sententiæ; et si enim non censetur intulisse damnum iniqua detentione rei; (quia apud dominum fuisset infrugifera) intulit tamen damnum, quia fructus perceptos debito tempore non restituit; qui hoc ipso quo sunt, domini sunt. Secus est, quando, si res reddita fuisset, apud dominum erat peritura.

Ad secundum respondeo, Non esse fructum nudæ industriæ, sed ipsius rei, supposita industria, vnde solum sequitur, pretium industriæ deducendum.

DVBITATIO XVIII.

Utrum is, qui alteri est causa damni, siue impediendo ab aliquo bono, siue alia aliqua ratione, teneatur ad restitutionem.

Missis opinionibus, Nota. dum est ex Nauarro cap. 17. num. 69.

Duplici-